

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учители са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор (Аустро-Угарска)

Бр. 2.

У Сомбору 28. Фебруара 1898.

Год. XXX.

МИХАИЛ

архиепископ београдски и митрополит Србије.

* 19. августа 1826. — † 5. фебруара 1898.

Под сводовима саборне београдске цркве заорила се песма тугованка, песма опроштајна: *Вѣчнаа паматъ!* И одјек њезин разлегао се на далеко и на широко по васцелом Православљу, по целокупном Српству, по васколиком Славенству.

Тужно *вѣчнаа паматъ*, које света црква православна поје враћајући матери земљи ништави прах свакога чеда својега, испратило је овом приликом у хладни гроб једног старог јерарха-великана, коме се подобан не ће вековима родити.

Тај јерарх-великан јесте *Михаил* у свему Православљу, Српству и Славенству чувени, љубљени и уважавани митрополит Србије; *апостол* у служби евангелске науке, *исповедник* у обрани права цркве, *научник* у области богословске знаности, *херој* у подвизима монашким.

Да, митрополита Михаила нема више међу живима. По вечним законима он нас остави и отиде Богу на истину; ми пак стојећи поред свежа гроба његова кукамо и плачемо за ненакнадљивим губитком, понављајући речи Исуса сина Сирахова: *Ѡ смѣрте, кољ горкà твоа єсть паматъ челобѣкѣ...* (Сирах. XLI. 1.)

Прелетевши летом погледа дуги и плодови́ти живот и рад митрополита Михаила, с правом можемо применути на њега речи апостола Павла: **Подвигомъ добрымъ подвижца теченіе скончахъ, вѣръ соблюдохъ.** (II. Тим. 4. 7.)

Као архијереј и првопрестолник православне цркве у краљевини Србији бејаше он у потпуном смислу речи апостол. У тешкој служби и светом позиву свом вазда ревностан и до самопрегорења савестан бејаше он *свила све* (I. Кор. 9. 22.) **не искїи своа пользы, но многихъ, да спасѣтса.** (I. Кор. 10. 33.). — Служећи као архијереј четрдесет и три године, три месеца и двадесет и два дана имађаше он доста времена, да послужи Богу угодним а повереној му пастви спасоносним деловањем. Кроз пуних тридесет и осам година његова митрополиствовања, православна црква у краљевини Србији постаде уређена у сваком погледу и доби самосталност.

Као истинити и верни чувар божанствене науке и неизмњивих установа православне цркве, он је умео осујетити сваки нападај, којим се смерало понижење цркве и пометња благодатног јој деловања. Сваки нападај тај одбијао се о камениту стену челик воље и строге досљедности великог јерарха Михаила.

„У времену кад је узвишени и свагда благовјејно поштовани престо св. Саве поруган — био — насиљем; када је независност православне српске цркве изиграна и осрамоћена — била —; када су вековима брижљиво чувани, свештени канони безобзирно погажени — били —; када се самовоља узвисила над законом: када је за верно чување правила вере и постојањства српске цркве, дивљачка освета овлада*“, — митрополит Михаил се наоружан *оружјем правде* (II. Кор. 6. 7.) и истине јуначки борио против свих тих грозних и нечувених нападаја, — и у тој светој борби он је за време и подлегао, да би му каснија победа што сјајнија била. Насиљем прогоњен оставио је он првојерарашки престо и као убоги изгнаник гоњен од немила до недрага, једва је нашао заштите, обране и мира у оном сигурном пристаништу у коме црква православна торжествује. Али праведни Бог не даде, да поруга нанесена цркви и законитом јој поглавару и браниоцу остане вечита, необорена. Иза не пуних осам година јадног стања православне цркве у краљевини Србији и толикогодишњег гонења митрополитова, црква побеђује, праведни преставник њен враћа се, да у славу божју, до смрти своје управља њоме.

*) в. Четрдесетогодишња прослава архипастирске службе митрополита српског господина Михаила. Београд 1895. стр. 6. и 7.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Као служитељ олтара Господњег, показао је неописану ревност. Сваки дан је ишао које у своју дворску које у саборну цркву а сваког већег празника и служио је у овој последњој; служење му је пак било смерно управо светитељско. — Па као што је радо и често служио, тако је исто и проповедао. У проповедима огледала се величина духа, јачина вере и неустрашимост његова у обрани светиње, правде и истине. Проповеди су му ремек дела своје врсте.

Био је он заслужни и велики труdbеник и на просветном пољу. Благодарeћи просвећеном уму и благочастивом срцу његовом, сиромашна српска богословска књижевност у њему је добила после св. Саве новог оснивача и неуморног раденика. Својим књижевним делима — на броју преко педесет — удари јој темеља и показа пута свима и свакоме, шта и како на овоме пољу треба да се ради. — Он се свим силама старао, да спреми светој цркви достојно и ваљано спремно свештенство. С тога је завео добар ред у богословији и шиљао многе ваљане младиће ради усавршења у богословској науци у Русију и тим начином осигуравао лепшу будућност цркве своје.

Једном речју у архипастирској служби својој бејаше он као што подоклетъ епископъ кѣти непорочнъ . . . трезвенъ, цѣломъдръ, благоговѣйнъ, честнъ, страннолюбивъ, учительнъ. (I. Тим. 3. 2—3.)

Као грађанин домовину је своју искрено љубио и познатом политичком мудрошћу својом, свагда јој је од неоцењиве користи био.

У друштвеном животу уважаван са веома висока положаја и ретких особина својих, а тако исто љубљен с доброте своје, вршио је вазда веома важну улогу. У свакој прилици тражен је његов мудри савет и његова мудра поука.

Обичним и домаћим животом својим, могао је послужити свакоме за узор. Пoboжност, смерност, добродушност и умереност биле су одличне особине узвишена му карактера. Срце његово љубило је пријатеља као и непријатеља, десница његова благосиљала је душманина као и брата рођенога, блага реч његова предусретала је сиромаша као и богаташа. Својом тихошћу, љубазношћу и снисходљивошћу, пробуђивао је у свакога, одмах при првом погледу, највеће поштовање и најоданију љубав. — Писац ових редака вечито ће с највећим пијететом и благодарношћу сећати се љубазних пријема и разговора, које је сретан био неколико пута с великим покојником имати.

За неуморни рад свој, покојник је одликован био са четрнаест

које ордена, које других одликовања, међу којима је најзнатније било, бела панакамилавка, којом је 1895. године, од светог Архијерејског Сабора одликован био. Осим тога био је које покровитељем, председником, чланом или добротвором у двадесет и осам јавних друштава, завода или корпорација.

Руке је био подашљиве. Не знајући колико је њих помогао по оној народној: „да не зна левица, што даје десница“, саопштићемо само, да је школи у свом родном месту дао 20,000 динара, у тестаменту свом пак, осим што је оставио родбини својој приличну суму, установио је фонд од 50,000 динара, помоћу којег ће се два калуђера школовати на вишим богословским заводима у Русији и фонд од 15,000 динара, из кога се има школовати по један ученик из његове породице.

*

Митрополит Михаил рођен је у Соко-Бањи 19. августа 1826. године од сиромашних родитеља, оца Милована Јовановића и матере Марије. Крштено му је име било *Милоје*. По свршетку основне школе (три разреда), гимназије (четири разреда), богословије у Београду (четири године), семинарије и духовне академије у Кијеву (седам година) постао је *магистар богослова*. Монашки чин примио је у Кијево-Печерској Лаври 29 марта 1853. године, а 1854. године вративши се у Србију, постао је прво професором у богословији, а после неколико месеци изабран је за владiku шабачког, те је 14. октобра исте године у саборној београдској цркви на исти високи степен посвећен био. На митрополитски престо сео је 25. јула 1859. године. — 1881. године незаконито је удаљен са митрополитског престола, те је затим по примеру св. Саве посетио и поклонио се св. местима у Палестини и вративши се оданде настанио се у Русији, где је у Кијеву и Москви живео све до 1889. године, када је помоћу божјом поново ступио на митрополитски престо и повративши цркви православној у краљевини Србији повређени канонички карактер, славно управљао њоме до смрти своје. — По вестима које донесоше листови из српске престонице, покојник је на св. Три Јерарха о. г. председавао на скупштини друштва за подизање храма св. Саве у Београду, а последњу бескрвну жртву пренео је Господу 3. фебруара у својој придворној цркви. 5. фебруара у 12 сахати и 10 минута сломљен болешћу запалења плућа, у блаженој нади на вечни живот, тихо и мирно је предао Господу Богу праведну душу своју. Очи му је заклопио епископ нишки преосвећени Инокентије са тамо присутним свештенством и родбином, помазао га св. јелејем и затим обучена у потпуно архијерејско одејеније, положио био у дворској сали. Истога дана у 5 часова у вече пренесен је с највећом славом у саборну цркву, где му је народ без разлике сталежа, пола и узраста приступао и свету десницу целивао. У рукама је држао часни крст а успод овога на прима св. евангелије. Свештенство је пак читало молитве и евангелија. Погреб је био у недељу 8. фебруара по прописаном чину, а о државном трошку. Чинодјејствовало је четири

архијереја са преко 130 свештеника и ђакона. Присутни су били: Њихова Величанства краљ Александар и краљ Милан; краљевска влада, дипломатски кор, виши официри, представници свих власти, јавних завода, разних корпорација и многобројно грађанство. Пред црквом је војска била упарађена и одавала је у своје време почаст пуцањем. У цркву су могли само позвани улазити, а у порту само они који су за то билете имали. У цркви је држао слово епископ нишки преосвећени господин Инокентије. По свршеном богослужењу и опелу, тело покојниково је обнесено трипута око храма. Том приликом су држали говоре: министар просвете и црквених послова и ректор богословије. Иза тога унесен је ковчег опет у цркву, те је сахрањен с леве стране у црквеној препрати. — Смрт великога покојника оглашена је и у престоници карловачке митрополије Ср. Карловцима, а уједно су у знак жалости на саборној цркви и патријарашком двору истакнуте биле црне заставе.

*

Блажена душо великога покојника! Опрости нам што се с тобом овако slabим и незнатним речима праштамо. Невешто је перо наше и скучен је простор ове хартије, а да би у стању били њиме и на њему описати живот твој, побројати славна дела твоја и принети достојну славу величини твојој. Име твоје и дела твоја забележиће златним словима на многим и многим страницама повест цркве и државе српске. Ретцима овим вршимо само једну свету дужност, на коју нас љубав и благодарност према теби упућују. Живот и рад твој, којим си стекао славно име, јесте вечни споменик твој, који ће на веки живети у срцу сваког православног Србина, који зна љубити веру и род свој, уважавати и с благодарношћу се сећати оних, који жртвоваше себе за славу овога двога, међу којима ти заузимаш прво место.

Слава ти и хвала ти Михаиле велики првосвештениче и узорити родољубе! Има твоје (Јевр. 2. 12.) премъдростъ твоју, повѣдатъ людіе и похвалъ твоју исповѣсть црковь. (Сирах. 44. 14.) А вѣнецъ, правды . . . воздасть ти Господь въ день ѡнъ правѣднѣй сѣдѣа! (II. Тим. 4. 8.)

Слава ти вечита слава!

Ст. С. Илкић.

РАЗГОВОРИ С ДЕЦОМ.

Пише: Душан Ћурић, учитељ осечки.
(Наставак.)

2. Учила и школски намештај.

Учитељ покаже руком на школску зидну таблу.

Каж ми Милева имате ли ви код куће оваку ствар? А зашто

је немате? (јер је не требамо). Где треба да је овака ствар? (у школи). — Како се зове ова ствар? (табла). Где виси ова табла? (о зиду). — Од чега је начињена зидна табла? (од дрвета). Ко прави зидне школске табле? (столар). Колико крајева има зидна табла? (четир). — Колико страна? (четир). Је су ли све једнаке? (нису, — две су дуге, а две кратке.)

Шта јо ово од табле? (дужина). — А ово? (ширина). Како стоје дужине? (водоравно). Како стоје ове стране од ширине? (усправно). Шта још стоји овде усправно? (орман, пећ, зидови, врата). Шта стоји водоравно или положено? (патос, таваница, плоче од стола, клупе). Како стоје кровови од кућа? (косо).

На што нам је зидна табла? (да пишемо). По чему пишемо? (по линијама) — Какве је боје табла? (црне). Какве боје су линије? (црвене). — Јесу ли ове линије једнако далеке? (две су близу једна другој, а две су даље). Ове две линије што су близу једна другој зову се главне, а оне две се зову помоћне. — Ми ће мо учити писати прво по главним линијама.

Примедба: Учитељ ће овако испитати децу и за ове ствари: рачунаљка, штица, перо, оловка, књига, писаљка, таблица, сунђер, креда, правачник, мастило, артија, зид, орман, скамија, пећ, вешаљка, нож, сто, столица, врата.

Шта је ово децо? (књига). — Шта раде старији ђаци из књиге? (уче). — Ето видите децо, зато што они уче из ње, може се казати овако: књига је учило.

Учимо ли што на табли? (цртати, писати и рачунати). Шта је табла? (учило). Шта је рачунаљка? (учило). Шта радимо кредом, писаљком и оловком? (пишемо). Можемо ли читати тим училима? (само пишемо). Шта нам још служи за писање? (перо, хартија, таблица, мастило). То су учила за писање.

Шта мислите децо, да ли је скамија учило? (није). — Шта је скамија? (школска ствар). — А је ли сто, столица, орман, полица и вешаљка — школска ствар? (јесте).

Ове школске ствари се зову: школски намештај.

Сад ми кажите која су учила овде? Које је школски намештај?

Пазите! Сва ова учила, и овај школски намештај, купила је општина пре неколико година. Онда су биле ове ствари децо, сасвим нове. Но погледајте сад ову клупу каква је, а погледајте овај правачник. Правачник је још нов, а клупа стара, прљава, исечена и измрљана од мастила. — Ја сам децо овај правачник чувао и нисам

секао, нити мастилом испрљао, а ове клупе су неваљали ђаци крадом секли, и мастилом испрљали. Па је ли то сад лепо видети? Ето, ако још и ви будете тако неваљали, па и ви узрадите тако, онда ће, „учила и школски намештај“ бити још црњи и гори. Смеју ли се учила и школски намештај прљати или кварити? Како треба пазити на туђе ствари? (као и на своје). — Но нека нико не мисли да ја нећу знати ко прља или квари школска учила и намештај, ја могу лако ухватити, као што сам увек ухватио по којег неваљалог ђака, па је онда морао платити штету.

Кућа (дом) и домаћи намештај.

Миленко! Где ви ручате, код куће? (у соби). А где спавате? (у соби). На чему спавате? (на постељи, кревету).

Где држи мати кошуље и хаљине? (у орману). На што вешате хаљине? (на вешаљци). Где држи мати судове? (на полици). — Чиме се покривате кад спавате? (јорганом, покривачем и ћебетом). — Шта имате под главом? (јастуке, узглавље). — Какви су јастуци? (меки). Зашто су меки? (јер има у њима перја).

Има децо јастука у којима нема перја већ сламе или љуштике од кукуруза. — Шта је под вама? (сламњача). — Има неких који не спавају на сламњачи, већ на дуњи која је напуњена перјем. Но то није здраво за децу. Чим се пуне сламњаче? (сламом, и љуштикама).

Јулка! Где држи твој отац вино? (у подруму). Где вам је подрум? (под кућом). Има децо који не држе бурад у подруму, него држе под каквим брегом испод којег прокопају ходник. Тај дугачак ходник испод брега где људи држе вино, пиво, ракију — зове се лагум. У лагуму зими није јако хладно, а лети је пријатно.

Још има децо места где људи у земљи дубоко држе лед, па затрпају сламом те у сред лета имамо леда, те дубоке јаме зову се леденице. Где држи мати сир и млеко, маст, и зелен и остали домаћи смок? (у подруму, или у вајату).

Реци ми Богољубе шта имате у соби? (сто, столице, вешаљку, орман, огледало, канапе, диван, клупу, слике и кревете).

Примедба: Премда не може бити све у овим одговорима онако као у одговору сеоског детета, ипак целине ради сам навео.

Где се налазе ове ствари? (у кући). Је ли нам потребна кућа? Кад не би имали куће где би спавали? (на пољу). — Кад не би имали стола где би ручали? (на земљи). Где би седели? (на

земљи). Где би спавали? (на земљи). Кад имамо собу, шта нам је у соби нужно? (ствари). Како се зову све те ствари другчије? (намештај). За то што се кућа зове дом, и што се тај намештај у дому налази зове се домаћи намештај.

(Наставиће се)

СВ. САВА И ЊЕГОВА ПРОСЛАВА.

На св. Савској шкоској свечаности у Вел. Бечкерекy говорио

Богдан Свирчевић, учитељ.

Васколики народ српски, који се са три прста у десници крсти, прославља данас успомену овога великана, првог светитеља и просветитеља свог; православни народ српски данашњом својом прославом одужује се оном неуморном народном трудбенику, који је одбацио од себе варљиви блесак светски, одрекао се велика господства и висока достојанства, те посветио свој живот једино роду своме, народу српскоме. Православна српска школа и црква надтичу се данас, која ће достојније да прослави име и успомену св. Саве, те ретке српске славе. Па ево и нас овде, после усрдне молитве, коју принесмо на жртву Свемогућем Творцу и Његовом смиреном слуги у св. храму Господњем, велим, ево нас и овде на окупу у скромном храму народне нам просвете, да и овде одамо достојну пошту успомени св. Саве, оснивача школе и просвете народне.

Данашњи живот народа српског оснива се на темељу, кога је Сава пре више стотина година у народу положио.

Као што је Бог послао на земљу свога Јединца Сина, да спасе и избави васколики род људски, тако је исто и Сава послан од Бога да спасе и просвети читав народ српски. И ми Срби само Сави и његовој светој науци имамо да захвалимо, што смо се до данас као народ одржали и веру, име и народност своју сачували. Св. Сава је семе хришћанске науке тако знао у срце Србиново учврстити, да га отуда немогаше никаква сила људска изчупати. Народ српски остаде веран своме племену и имену и онда, када су га свакојако кињили и нечовечно мучили; и онда када су непријатељи српске мајке под топуз метали, седе старце убијали српску децу газили и часном се крсту плазили, а јунацима русе главе откидали, Србин опет оста само Србин. Та све муке и патње трпељиво су сносили наши преци, а све за образ и поштење, за крст часни и слободу златну. Зато ничице падајмо, ми синци и

кћери некадањих див-јунака, наших неумрлих предака, па величајмо, своје прађедове, јер нам ово они сачуваше и у аманет оставише светло име Србиново.

Данашњом свечаношћу српски народ захваљује св. Сави, на свима добротинствима и трудима, које је он учинио и уложио за срећу и добро свога народа. А каква нам је добра учинио св. Сава, кад га ми ево још и данас после толиких стотина година славимо и овако величанствено прослављамо! Велике су његове заслуге, које је он стекао око унапређења нашег народног живота, а ја сам слаб и незнатан, а да би могао све његове заслуге верно оцртати, само толико се осуђујем тврдити, да нам је Сава показао прави пут, којим ћемо изаћи из доташње таме незнања, по којој дотле у оно време лутасмо и упознати праву светлост света, науку и просвету, то моћно просветно уружје данашњег доба. Св. Сава је знао да ће наступити ново доба, у коме се поједини народи не ће више такмачити оштрим мачевима и јагаганима у руци, него да ће се народи за своје самоодржање борити много оштријим оружјем, просветним оружјем — науком и знањем и да ће непросвећен народ морати подлегати туђем упливу и претапати се у стране народе и и тако нестати га са попришта овога света. Зато је Сава и прионуо да свој род још за времена приуготови за данашњу просветну борбу и почео је на све стране Српства подизати српске школе и цркве, па је у њима учио свој народ, да верују у правог и истинитог Бога и поучавао како ваља млађи своје старије да слушају, народ у поштењу свој живот да проводи, да се клони „ружних дела за живота свога цела.“ Св. Сава је живом речи проповедао у народу нашем свету веру Христову и на тај начин међу Србима учврстио веру православну; он нас је научио да нема крста без три прста ни Србина без крсна имена. Са том својом науком положио је станац-камен, чистом неповареном нашем народном животу и поносу српском и тешко да беше народа, који је толико пазио на понос, образ и поштење своје као народ српски. У таком духу васпитани народ српски умео је туђе обичаје и светиње поштовати, а све своје што је, дакле име и све што је спојено са народношћу српском, знао је необично љубити, а кад је требало и своју драгоцену крв пролевати. Таку народносну свест могао је само Сава са својом узвишеном науком улити у срце Србиново, па зато његовој светој науци нека је хвала, што је Срба крај свих зала, будна свест га одржала.

Наш светитељ Сава са подизањем православних српских школа

распростирао је оновремену народну просвету у народу нашем, која је требала да учврсти веру православну, а ова опет да одржи у целини до тада раскомадане српске земље; из тих Савиних школа временом произашле су ове данашње наше школе, у којима се негују све оне врлине, које Србина Србином чине. Сава нам је оставио у аманет, да својски пригрлимо своју школу, као темељ будућности праве, па да ту у школи својој, оружамо подмладак свој просветним оружјем са којим ће, кад буде устребало, ступити на просветно поприште, на коме ће се моћи одржати.

Повесница наша учи нас, да је народ српски од вајкада био велик снагом и јунаштвом, па зато треба да топло пригрлимо и своје школе, па да постанемо велики и снажни умом својим, јер само школа ће нас умно оснажити и онда само тако ћемо се моћи назвати достојним потомцима великог данашњег светитеља. Или зар мислите, да се овом свечаности народ српски достојно одужује неизмерним заслугама Саве светитеља? Никако не. Јер Сава да је тражио славе и хвале не би оставио ејајне дворе и круну краљевску, па отишао у пустињу манастирску, где је једино размишљао о срећи и напретку свога народа. Зато не силазимо са стазе, којом нас је Сава повео био, него радимо сви сложено на просветном унапређењу свом, као што и други народи чине, па ћемо онда најбоље уговети светој вољи Савиној.

Ма да је сав народ српски обукао свечано своје руво, а све у почаст свете успомене Саве просветитеља, ипак поново велим: да се не одужујемо добročинству његовом и племенитости његовој онако, како би у истини требало. Та данашња слава само је незнатан спољашњи знак благодарности наше према узвишеном, племенитом, светом и родољубивом раду Савином. Ако хоћемо да смо достојни Савине свете успомене, то онда и делом покажимо, да се одушевљавамо и заносимо и духом светосавским. Та погледајмо само на рукосад Савин како је запарложен; погледајмо на наше школе, од куда нам сунце сија. Па шта све видимо? Наша школа још увек је пасторче народно. Док други народи одкидају од својих уста и прилажу на олтар просветног унапређења свог и своје школе, дотле српски народ, тај народ који се данас заноси славом св. Саве, врло мало прилаже на олтар просвете своје.

Наше школске зграде приличе свему пре, само просветном храму не. Или зар нам на част служи, што је већ у народну изреку прешло: да у већини наших општина школска зграда по томе

се познаје, што је најгаднија и најзапуштенија. > Данашња свечана прослава и тако стање наших школа! Како су то две велике противности; овако свечано прослављати успомену оснивача српске школе, а у исто доба тако се мало бринути о школи и њеном унапређењу! Баш данас је велик број наших школа, које стоје на ивици своје пропасти, па где је у нама тог Савиног родољубља, па да прионемо сви слешке и да спасемо те школе, да сачувамо од пропасти рукосад Савин. Да, али већина и то још огромна већина нашег народа посматрајући и школу са свога материјалнога становишта не види од школе никакве материјалне користи, те се зато и слабо стара за школу и њено унапређење изговарајући се: *а на што толико издавати и улагати у школе, кад нам оне и тако не доносе никаква материјална интереса!* Тако ћемо чути да говоре не само прости, него и неки интелегентни чланови нашег народа. Ох, да чудне памети! А зар има народ драгоценијег блага од порога свог, видео нас Бог! Зар деца наша, нису најдрагоценије благо наше? Та омладина наша, то је нада и будућност наша.

Наша деца у школи проводе најнежније доба своје, и то баш у том добу, када се телесно и умно највише развијају и кад том развиту и најмања неугодност штетне последице нанети може; и ми то све добро знамо, па ево допуштамо деци нашој, том најдрагоценијем благу народном, да знатан део младости своје проводе у оваким влажним и мрачним зидинама, у којима се само дух на уштрб тела развија, ако се зар може и замислити, да се у кржљаву телу може здрава душа развити. Отуда је ето и ова кржљавост у народу нашем, што деца са немара својих старешина закржљаве телом, па онда и духом — јер здрава душа је само у здраву телу — у оваким загушним и нездравим школским одајама, у којима највећи део свога детињства проводе. Да, али што би трошили залудно на подизање школских здања, која би у сваком погледу одговарала свима педагошким и здравственим захтевима, кад и тако од њих *„немамо ама баш никакве“* материјалне користи, а од новца уложеног у друге какве непокретности имамо више хиљада годишњег интереса! Да, јест, тако је; а да шта су деца наша, а будућност народна? . . . Та „на част цару сво цареву благо, кад немамо што је нами драго!“ На што оно благо, што стоји на гомили сачувано у горњим местима наше домовине, где је некад велики број Срба био, а данас тамо скоро ни једног Србина нема; па каква је корист од тог блага, што га је штедљива рука нашег

народа тамо сачувала? „Чувајмо беле паре за црне дане“, али уштедимо то на другом чему, а не на школи; не штедимо на школи већ и рад добра свога, не штедимо на школи тако нам Бога!

„Јер биће дана, ал' не ће среће,
И биће људи, ал' Срба не ће.“

Као што је то ето случај у горњим крајевима, у којима некад Српство многобројно беше; а сада? *Талошњи друмови жељни су Срба, а данас Срба више тамо нема.* Нема тамо данас више Срба, па нема ни данашње славе, тамо је нестало и успомене св. Саве. Зато дакле сви слешке пригрлимо рукосад Савин, па га брижљиво негујмо, јер ће из тог рукосада Савиног извићи најлепша будућност наша; не заборавимо на своје школе, на тај аманет св. Саве, јер школа нам највећа интереса пружа; у школи подмладак народни снажи своју душу и оплемењује срце своје; из школе нам излази омладина наша наоружана просветним оружјем, науком и знањем, а данас „знање је снага, знање је моћ“, зато нам и Сава поручује: учите Срби дан и ноћ.

Не напуштајмо дакле своје школе, него сви слешке радимо на њихову унапређењу, и не жалимо ни једне паре, коју би при-
нели на олтар унапређења народне нам просвете, јер не треба заборавити, да само онај народ има будућности и живота, који има своје просвете. Извори народне просвете јесу народне школе, зато дакле, дижимо школе, јер нас и деца моле, и скидајмо им са чела облаке, и не терајмо их сами у просијаке.

„Штујмо школу као темељ будућности праве,
Српску школу — к'о аманет светитеља Саве!“

Тако чинећи најдостојније и најлепше ћемо прославити свету успомену данашњег народног нам учитеља и светитеља; негујући брижљиво рукосад Савин, делом ћемо засведочити: како смо уважили и схватили племенити и родољубиви рад Савин. Кад оберучке сви пригрлимо своју школу, уверићемо сваког како се одушевљавамо духом светосавским. Поштујући своју школу најбоље ћемо показати колико смо свесни своје миле народности српске, колико се поносимо својим племеном и неокаљаним српским именом. Јер у српској школи негују се све оне врлине, са којима су наши прађедови сачували своје поносито име.

Буду ли цветале наш школе, цветаће нам и наша народна срећа; потомци ће наши благосиљати нас, као што и ми с поносом

помињемо наше неумрле и миле претке. Имена српског тада никад нестати не ће, а с неба ће на нас Савин благослов да слеће.

*

Прослављајући данас овако свечано успомену нашег првог и највећег учитеља и заштитника наше народне школе, те расаднице народне нам просвете, узнесимо одавде из овог просветног храма топлу молитву своме светитељу и нека нам испуни нашу скромну жељу:

Да већ једном српска зора на небу заруди
И нека нам Српство иза сна пробуди.
Нек дарује своме милом роду
Сретне дане, слогу и слободу;
На просветном пољу довек нека ради,
У врту наука цвеће нека сади,
Па нек чува све што је стек'o
И да буде чувен и виђен далеко!

Н Е К Р О Л О Г.

† **Константин Лазаревић** учитељ опће пучке школе у Шиду, преминуо је 3. фебруара т. г. Расхладивши се запаatio је несрећну суху бољетицу, која га је брзо у хладну земљу отпавила. Био је вредан учитељ, а осим тога врло вешт у музици. Црквеном певачком друштву у Шиду он је био коровођа. Поживео је 23, а учитељевао је само три и по године.

† **Марија Вукадиновићева** приправница друге године, после дугог и тешког боловања преселила се у вечност 9. фебруара т. г. у 17. години свога живота. Сахрањена је уз пратњу приправника и приправница 10. и. м. после подне на св. Успенском гробљу овдашњем. Опроштајне говоре држали су приправници: Св. Радашин и Михаило П. Анокић. — Била је добра и примерног владања ученица.

† **Јован Марић** учитељ у Новоме Саду преселио се у вечност 19. фебруара о. г. Сахрањен је 21. фебруара по подне уз многобројно саучешће грађанства, својих пријатеља и познаника. — Био је члан новосадског црквеног и школског одбора, уредник „Винограда“ и члан уредничког одбора „Школског Одјека.“ Умро је у 42. години живота.

Бог да им душу прости! Вјечна им памјат!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Јубилеум. Госпођица *Софија Петровна Мертваго* управитељица „Института Царице Марије“ на Цетињу, прославила је у јануару текуће године двадесетпетогодишњицу свог учитељског рада. Честитао јој је том приликом Књаз и многа госпоштина. Од наше стране срдечно желимо, да премилостиви Бог поживи још дуго и много госпођицу Софију Петровну Мертваго, ту неуморну трудбеницу на просветном пољу, да и на даље вршећи своју племениту дужност, послужи на корист Српства у чијем кругу удаљена од своје постојбине тако равносно и неуморно дела.

РАЗНО.

† *Митрополит Михаило.* 8. фебруара о. г. су свечано сахрањени посмртни остаци митрополита Михаила. Погреб је испао величанствено, сходно високоме рангу и големим заслугама великога покојника. Последњих дана свет је у недогледним масама врвио у саборну цркву, да још последњи пут види и целива свога митрополита. Ујутру у осам сахати почела је у саборној цркви архијерејска литургија. Цела је црква била застрта црнилом. На сред цркве лежао је богато украшен катафалк с телом митрополитовим, на који су положени силни скупочени венци и око њега су чували стражу коњаници београдских ескадрона. Краљ Александар стајао је испред свога стола; митрополитов сто био је застрт црнилом. Ниже стола стајао је заступник рускога цара, Некљудов, за њим генерал Белимарковић, па министри и сви великодостојници краљевине. С леве стране беху заступници свију страних држава у великој гали, и виши официри, сви у гали, са краљем Миланом на челу. Остали део цркве заузеле су депутације, преставници друштава и одлични гости са стране. Око цркве био је упарађен цео београдски гарнизон, сви родови оружја са војним музикама. Појало је певачко друштво „Станковић“ складно и умилно.

После литургије почело је опело, на коме су чиновдејствовали епископи: Мелентије, Иноћентије, Димитрије и Никанор, митроносни архимандрит Нићифор Дучић са сто и тридесет свештеника и ђакона, међу којима опазисмо рускога проту Кардасијевића, изасланство патријарха Георгија, ректора Вучковића и проту Јеремића.

Епископ нишки Иноћентије држао је лепу беседу. Затим је приступио краљ Александар да последњи пут целива митрополита, а то су учинили и сви присутни у цркви. Особито је дирљив моменат био, када је изасланик рускога цара клекао пред мртвачки сандук, и када се стари генерал Белимарковић опраштао са својим верним пријатељем плачући.

После тога узели су епископи и највећи великодостојници земаљски скрињу са телом митрополитовим, те изнели из цркве. Војска је одавала почаст, а министар просвете Андра Ђорђевић држао је диван говор, у коме је славио митрополита Михаила. За тим је тело обнесено око цркве, па је ректор богословије Јеврем А. Илић држао говор, и онда је тело унесено у цркву, где је погребено преко пута од гроба кнеза Михаила. Звона су звонила, војне музике свирале,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

а пешадија и артиљерија громким пуцањем испратише на онај свет славнога митрополита. Умукле су и песме црквене, и само се још чуо плач и виделе сузе

После погребња био је по жељи митрополита, свечан ручак у митрополији, на који је позвано било 150 гостију. У великој сали за главним столом седели су архијереји, заступник рускога цара, активни министри, неколико највиших великодостојника и гости из Новог Сада: Арса Пајевић и др. Бранислав Станојевић. Епископ Мелентије напио је у језгровитоме говору успомени митрополитовој, а тако и Панта Срећковић.

Из свију славенских, а особито српских крајева стигло је безброј изјава саучешћа; особито је значајна изјава саучешћа од Побједоносцева. Београдске новине истичу и брзојав дра Полита. Министарство ће издати велику споменицу о митрополиту, а архимандрит Дучић ради биографију митрополитову за академију наука. Свештенство ће му подићи надгробни споменик код цркве у вредности од 10,000 динара, а влада основати музеј од његових драгоцености.

Имање своје, у вредности од 150,000 динара, оставио је митрополит на просветне цели.

Цео Београд окићен је био црним заставама. на многим местима изложене су биле и слике митрополитове. Жалост је искрена и свеопшта. „Бр.“

Избор митрополита. За митрополита у краљевини Србији изабран је 15. фебруара т. г. преосвећени епископ нишки господин *Инокентије*. Човек богословски и светски изображен, који је дугогодишњом службом својом доказао, да је заиста достојан да заузме место првог епископа у краљевини, и да се нарече достојним замеником неумрлог митрополита Михаила. — Живео митрополит Инокентије!

Посвећење епископа. 1. марта т. г. обавиће се свечана епископска хиротонија у Ср. Карловцима. Хиротонисан ће бити високопречасни архимандрит беоцински господин *Лукијан Богдановић*, од св. Синода изабрани, а од Његова Величанства краља потврђени епископ, за епархију будимску.

Парастос. У недељу 15. феуруара т. г. одржан је у саборној цркви новосадској свечани парастос, за упокојење душе митрополита Михаила. Чинодјествовао је преосвећени епископ господин Герман с многим свештенством. За парастос су биле разаслате нарочите штампане позивнице. Сав трошак сносио је родољуб и велики поштоватељ покојников г. Арса Пајевић.

П О З И В.

Благодарност је једна од првих врлина, која треба свакога човека или друштво да краси. И српска нам учитељска школа преко својих наставника и ђака хоће да делом засведочи ту врлину те да искаже своју благодарност видљивим и достојним знаком према сени првог свога професора и управитеља

† *Јована Буриќа*, који је обновљену ову школу отпочео и вредно до смрти му брзе и изненадне служио. Поводом те племените побуде решио је наставнички збор у седници својој државној 11. новембра 1897., да школа ова подигне скроман споменик на гробу покојниковом.

Но како је ова школа сирота, те нема довољно средстава да сама подигне и ако скроман но достојни споменик, то се овим обраћа наставнички збор на пријатеље и поштоваче покојникове, којих је покојник за живота много бројао, са молбом, да би били добри притећи прилозима, који би се употребили за подизање спомен-плоче на гробу покојникову.

Рок стицању прилога је Ускрс, да би се споменик о Спасову-дне могао подићи.

Прилози се шаљу или на потписани збор или на благајника одбора за подизање споменика, на г. Симу Вуксана учитеља.

У Пакрацу, 1. фебруара 1898.

Наставнички збор срп. мушке учит. школе пакрачке.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Поводом смрти наше премиле и незаборављене кћери, односно сестре Марије Вукадиновић учит. приправнице, побуђени се налазимо срдечно благодарити: Пречасном свештенству, за благочино опело; наставницима и ученицама те ученицима сомборских учитељских школа, који су на одар покојничин венац положили и на погребу учествовали, те тиме нашу голему тугу ублажили. Топлу нашу благодарност нека изволе примити г. г. Светозар Радашић и Михаило П. Анокић учит. приправници, који се у лепим и дирљивим говорима с покојницом опростише; г. г. Груја Петровчанин и Стеван Гердец, први што је круну, а други венац носио и све остале госпођице, које су поред круне, венца и одра ишле, те тиме спровод увеличале. Поштованом грађанству, које је на спроводу учествовало, а такође свима који су нам усмено или писмено своје саучешће изјавили, овим путем се срдечно захваљујемо.

У Сомбору, 14. фебруара 1898. год.

У име ожалашћене породице и многобројне родбине:

Никола Вукадиновић,
отац.

Одговори уредништва.

Чланак за награду: „Када би се поправило учитељско стање?“ почеће се у идущем броју штампати.

П. Т. у Ади. Чланак „О школи и раду“ примили смо. Хвала Вам.

Ј. Ј. К. у Пакрацу. Послато примљено, ући ће скорим. Поздрав.

М. Б. у Кикинди. Ваши чланци штампаће се у идущим бројевима. Хвала Вам.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА И СИНА у Сомбору.